

**SOCIALINĖS PARAMOS VEIKSMINGUMO STEBĖSENOS LIETUVOS RESPUBLIKOS
SAVIVALDYBĖSE METODINĖS GAIRĖS**

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Vilnius, 2021 (rugpjūtis)

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS
IR DARBO MINISTERIJA

Turinys

Naudojami terminai ir sutrumpinimai	3
ĮVADAS.....	4
1. STEBĖSENOS GAIRĖS.....	5
2. SOCIALINĖS PARAMOS VEIKSMINGUMO INDEKSAS (SPVI).....	8
2.1 Indekso struktūra	8
2.2 Indekso rodikliai.....	10
2.3 Indekso apskaičiavimo metodika	15
3. BENDRŲJŲ RODIKLIŲ STEBĖSENA	18
SANTRAUKA	20
Teisės aktai ir kitos nuorodos	21
1 priedas. Siūlomas socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos Lietuvos Respublikos savivaldybėse rodiklių sąrašas	22

Naudojami terminai ir sutrumpinimai

Socialinė parama – valstybės teikiama parama, apimanti pinigines (nedraudiminės išmokos, lengvatos, kompensacijos) ir nepiniginės (paslaugos, natūrinė parama) priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti būtinąsias gyvenimo sąlygas ir minimalius poreikius nepasiturintiems asmenims (šeimoms), mažinti šių asmenų socialinę atskirtį.

Socialinė pašalpa – pinigines socialinės paramos forma, kuri yra numatyta LR Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme (IX-1675).

Komunalinių išlaidų kompensacijos – pinigines socialinės paramos forma, apimanti būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijas, kurios yra numatytos LR Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme (IX-1675).

Nepasiturintys asmenys – bendrai gyvenantys asmenys arba vienas gyvenantis asmuo, kurie, įvertinus jų turimą turtą ir pajamas, turi teisę gauti pinigine socialinę paramą pagal LR Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą (IX-1675).

Skurstantys asmenys – asmenys, kurių namų ūkio (šeimoms) disponuojamos vidutinės mėnesio pajamos vienam asmeniui neviršija 60% visos šalies gyventojų ekvivalentinių disponuojamų pajamų medianos.

ADRP	Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės
ES	Europos Sąjunga
ESSPROS	Europos integruotos socialinės apsaugos statistikos sistema
LR	Lietuvos Respublika
MVPD	Minimalių vartojimo poreikių dydis
SADM	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
SPIS	Socialinės paramos šeimai informacinė sistema
SPVI	Socialinės paramos veiksmingumo indeksas
UT	Užimtumo tarnyba
VRP	Valstybės remiamos pajamos

IVADAS

Siekiant mažinti skurdą, socialinę atskirtį ir nelygybę tarp skirtingų visuomenės grupių bei iš to kylančias problemas, svarbu vykdyti reguliarią socialinės paramos sistemos veikimo ir rezultatų stebėseną. Šią rekomendaciją formuoja LR Valstybės kontrolė po 2019 m. atlikto audito, siekusio atsakyti į klausimą ar socialinė parama užtikrina skurdžiai gyvenančių asmenų minimalius vartojimo poreikius ir skatina įsitraukti į darbo rinką (Valstybės kontrolė, 2019). Pastebėta, kad šiuo metu Lietuvoje (o taip pat ir savivaldybėse) nėra nuspręsta, kokius rodiklius reikėtų stebėti ir kokią analizę atlikti socialinės paramos efektyvumui ir poveikiui matuoti, nėra nustatyta siektinų ar rekomenduojamų rodiklių, pagal kuriuos būtų stebimas socialinės paramos priemonių veiksmingumas, o strateginiuose dokumentuose numatyti rodikliai neparodo vykdomų priemonių poveikio arba jų iš viso nėra. Tuo pat metu, socialinės atskirties ir skurdo rizikos rodikliai Lietuvoje yra vieni didžiausių lyginant su kitomis ES šalimis-narėmis. Siekiant sumažinti skurdo paplitimą ir gylį, yra svarbu identifikuoti problemines sritis, socialinės paramos sistemos spragas ir stipriąsias puses, bei stebėti jų kitimą.

Atsižvelgiant į esamą situaciją, LR Valstybės kontrolės ataskaitoje pateikiamas išvadas ir rekomendacijas LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau - SADM) įsipareigojo sukurti socialinės paramos veiksmingumo savivaldybėse stebėsenos sistemą. Pagrindinis kuriamos paramos veiksmingumo stebėsenos tikslas:

1. Sukurti įrankį socialinės paramos veiksmingumo stebėsenai Lietuvos savivaldybėse.

Gretutiniai paramos veiksmingumo stebėsenos tikslai:

- 2. Kurti veiksmingos socialinės paramos sistemos viziją bei teigiamas paskatas savivaldybėms tobulinti paramos teikimą, dalintis patirtimi, mokytis iš gerųjų pavyzdžių.**
- 3. Prisidėti prie skurdo mažinimo Lietuvoje, Europos Socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo ir kitų nacionalinių ir tarptautinių strategijų įgyvendinimo skurdo ir socialinės atskirties mažinimo srityje.**

Šios metodinės gairės yra sudarytos iš trijų pagrindinių dalių. Pirmoje dalyje pristatomos teorinės socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos gairės. Antroje dalyje yra pristatoma siūloma socialinės paramos veiksmingumo indekso (SPVI) konstravimo metodika ir rodikliai. Trečioje dalyje

yra pristatomi siūlomi socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos bendrieji rodikliai. Stebėsenai siūlomų rodiklių sąrašas yra pateikiamas 1 priede.

Šios metodinės gairės buvo kuriamos projekto Nr. 10.1.1-ESFA-V-912-01-0019 „Paramos politikos pokyčių prognozavimo, sprendimų priėmimo, derinimo ir veiksmingumo stebėsenos sistemos sukūrimas“ rėmuose. Metodikos kūrimui vadovavo SADM Strateginių sprendimų paramos ir tarptautinio bendradarbiavimo grupė. Metodikos kūrimo procese dalyvavo SADM sukurta darbo grupė, kurią sudarė SADM Piniginės paramos ir būsto, Socialinių paslaugų, Darbo rinkos ir kitų skyrių atstovai, NVO ir akademijos atstovai. Metodikos aptarimas ir konsultacijos su savivaldybių, NVO ir akademijos atstovais vyko 2020 m. rugsėjo-spalio mėnesiais. Socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos rodiklius planuojama atnaujinti kasmet, pradedant 2021 m.

1. STEBĖSENOS GAIRĖS

Lietuvos teisės aktai (Socialinės paramos koncepcija (1994-05-09: 360), LR Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas (IX-1675)), ataskaitos (Valstybės kontrolė (2019)) ir tarptautinės klasifikacijos (Europos integruotos socialinės apsaugos statistikos sistema – ESSPROS) pateikia skirtingus savo turiniu ir aprėptimi socialinės paramos apibrėžimus. Plačiausi apibrėžimai išplečia socialinės paramos sampratą iki visų nedraudiminių socialinės apsaugos elementų. Siauriausi – susiaurina socialinę paramą iki socialinės pašalpos ir būsto kompensacijų. Visgi, visus apibrėžimus sieja principinė nuostata, kad **valstybės teikiama socialinė parama apima pinigines (nedraudiminės išmokos, pašalpos, lengvatos, kompensacijos) ir nepiniginės (paslaugos, natūrinė parama) priemones, kuriomis siekiama užtikrinti būtinąsias gyvenimo sąlygas ir minimalius poreikius nepasiturintiems asmenims (šeimoms), o taip pat – mažinti šių asmenų socialinę atskirtį.** Atitinkamai, socialinės paramos stebėsenos sistema turėtų kompleksiskai atspindėti asmens (šėimos) lygmenyje teikiamą valstybinę socialinę paramą visomis formomis, bei tam skiriamus išteklius. **Lietuvos kontekste ypatingas dėmesys turi būti skiriamas savivaldybių vykdomai savarankiškai socialinės paramos teikimo funkcijai.**

Vadovaujantis pateikta socialinės paramos samprata, stebėsenos centre turėtų būti nepasiturintys asmenys (šėimos), kuriems socialinė parama yra reikalinga. **Nepasiturintys asmenys yra apibrėžiami kaip bendrai gyvenantys asmenys arba vienas gyvenantis asmuo, kurie, įvertinus jų turimą turtą ir pajamas, turi teisę gauti piniginę socialinę paramą pagal LR Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą (IX-1675).** Visgi, šis apibrėžimas susiaurina nepasiturinčių gyventojų sampratą, nes oficialiai nustatytas minimalių vartojimo poreikių dydis (toliau – MVPD, 260 EUR 2021 m.) yra ženkliai didesnis už nustatytą valstybės remiamų

pajamų (toliau – VRP, 128 EUR 2021 m.) dydį, kuris naudojamas teisei į paramą nustatyti ir, atitinkamai, nepasiturintiems gyventojams apibrėžti. Abu dydžiai yra ženkliai mažesni už santykinę Lietuvoje ir ES taikomą skurdo rizikos ribą. Todėl **stebėsenos rėmuose naudojant Įstatyme įtvirtintą nepasiturinčių gyventojų sampratą, reikėtų bent iš dalies ją derinti su platesnėmis oficialiai naudojamomis minimalių poreikių dydžio ir skurdo rizikos koncepcijomis.**

Veiksmingumo (rezultatyvumo) sąvoka atspindi, ar ir koku laipsniu yra pasiekti išskirti tikslai ir numatyti rezultatai. Tai santykis tarp pasiekto rezultato ir išskirtų tikslų (TAAIS, 2016). Nagrinėjant rezultatų ir tikslų santykį taip pat reikia atsižvelgti į tam tikslui pasiekti panaudotų išteklių efektyvumą. Efektyvumas yra užtikrinamas optimaliausiu būdu panaudojant turimus išteklius, siekiant maksimizuoti sukuriama produkto ar paslaugos kiekį, kokybę, vertę. Taigi, socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos sistemoje turėtų būti realizuotas siekis stebėti užsibrėžto tikslo įgyvendinimo mastą ir tam panaudotus išteklius.

Pačia bendriausia prasme, teikiant socialinę paramą yra siekiama skurdo mažinimo ir prevencijos tikslų. Analogiškai, socialinės paramos tikslai yra formuluojami ir LR Socialinės paramos koncepcijoje (VŽ: 36-653, Nr. 360). **Gerai veikianti socialinės paramos sistema turėtų užtikrinti asmens (šėimos) minimalius poreikius, o ilgalaikėje perspektyvoje įgalinti asmenis savarankiškai rūpintis šių poreikių užtikrinimu, padėti išvengti ilgalaikių skurdo spąstų.** Sistema taip pat turėtų veikti prevenciškai, kad kuo mažiau asmenų patektų tarp skurstančiųjų, kuriems yra reikalinga valstybės parama.

LR piniginės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme (IX-1675) yra išvardinti šeši socialinės paramos teikimo principai: bendradarbiavimo ir dalyvavimo, prieinamumo, socialinio teisingumo ir veiksmingumo, visapusiškumo ir adekvatumo, įgalinimo, lygių galimybių. Šie principai tampriai siejasi su trimis ES aktyviosios įtraukties strategijos principais: adekvatumu, prieinamumu, įgalinimu (European Commission, 2009). Kiekvienas iš trijų principų atspindi skirtingą socialinės paramos sistemos aspektą: adekvatumas – minimalių pajamų užtikrinimą, prieinamumas – galimybę gauti reikiamas paslaugas ir išmokas be institucinių ir fizinių kliūčių; įgalinimas – sudarytas sąlygas siekti dalyvavimo darbo rinkoje bei turėti prieigą prie kokybiškų prekių ir paslaugų. LR Valstybės kontrolė (2019) taip pat pabrėžia šiuos tris efektyvios socialinės paramos požymius. Šie trys principai nurodomi ir teikiant išvadas dėl kovos su skurdu ir socialine atskirtimi COVID-19 pandemijos kontekste (Council of the European Union, 2020). **Taigi, kuriant socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos sistemą svarbu atsižvelgti į adekvatumo, prieinamumo ir įgalinimo principų įgyvendinimą.**

Taigi, **veiksminga socialinės paramos sistema yra suprantama kaip tokia, kuri reikšmingai prisideda prie skurdo mažinimo užtikrinant efektyvią:**

- ✓ **PAGALBĄ**, t.y. žmonėms, kuriems parama yra reikalinga, ji yra prieinama, adekvati ir įgalina juos išėiti iš paramos sistemos;
  - ✓ **PREVENCIJĄ**, t.y. kuo mažiau žmonių parama yra reikalinga, o iš paramos sistemos išėję žmonės sėkmingai užsitikrina savo ir savo vaikų poreikius.
-

Norint realizuoti šią veiksmingos paramos sistemos koncepciją socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos sistemoje svarbu parinkti tinkamus būdus ir rodiklius skurdo mažinimo, pagalbos ir prevencijos sritims išmatuoti ir jų dinamikai stebėti. **Pagrindinė platforma, kurioje šiuo metu yra kaupiami duomenys apie socialinės paramos teikimą Lietuvoje yra Socialinės paramos šeimai informacinė sistema (toliau – SPIS). Ši sistema sudaro prielaidas socialinės paramos stebėsenai vykdyti.** Visgi, šiuo metu tokia stebėseną yra apsunkinta, nes SPIS vitrinose yra pateikiami šimtai rodiklių, kurių kompleksinei stebėsenai nėra sukurta bendrų gairių ar analitinių įrankių. Dėl šios priežasties SPIS vitrinos daugiausiai yra naudojamos kaip statistinės informacijos šaltinis, bet ne kaip socialinės paramos stebėsenos įrankis. Panaši situacija yra stebima ir kitose ES šalyse. Yra siūloma socialinės paramos veiksmingumo stebėseną vykdyti atrinkus pagrindinius socialinės paramos sistemos rodiklius ir juos apibendrinus sudėtinio indeksu. Toks indeksas papildys ir struktūruos jau šiuo metu fiksuojamus socialinės paramos rodiklius, taps instrumentu kompleksinei rodiklių analizei ir lyginimui tarp savivaldybių su galimybe skaidyti indekso reikšmes į atskiras sritis, dimensijas, rodiklius. Tokiu būdu SADM ir savivaldybių atstovai turės instrumentą, kuris padėtų susiorientuoti SPIS rodiklių gausoje, galėtų būti praktiškai panaudojamas ir komunikuojamas.

Papildomai, siekiant įvertinti socialinės paramos veiksmingumą, yra svarbu stebėti bendrą šalies situaciją socialinės paramos teikimo ir skurdo mažinimo srityje. Turi būti analizuojama šios situacijos dinamika laike, bei lyginant su kitomis ES šalimis-narėmis. Bendrieji stebėsenos rodikliai yra skirstomi į tris grupes: konteksto, proceso ir rezultato.

Atsižvelgiant į aukščiau pristatytas gaires, **Socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos Lietuvos savivaldybėse metodiką sudaro:**

- 1. Socialinės paramos veiksmingumo indeksas;**
- 2. Socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos bendrieji rodikliai.**

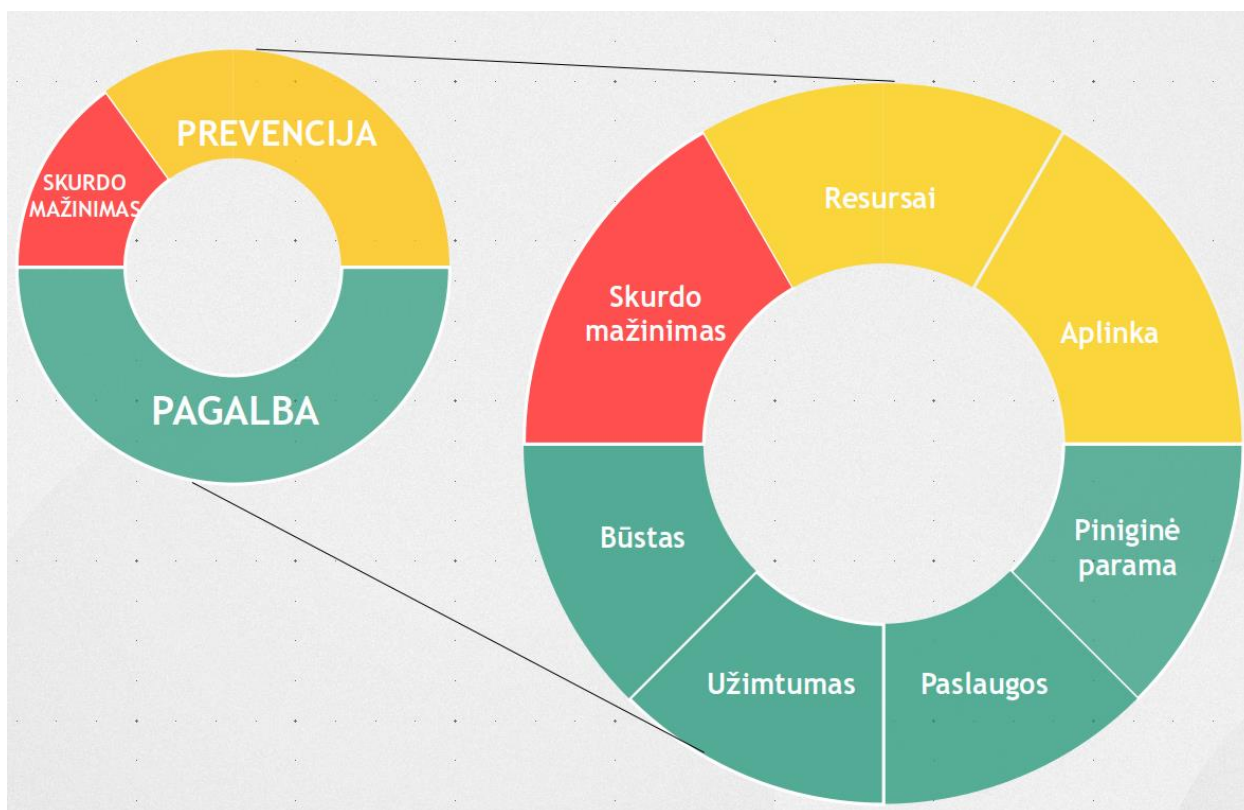
Toliau yra pristatoma šių dviejų stebėsenos elementų struktūra ir apskaičiavimo metodika.

2. SOCIALINĖS PARAMOS VEIKSMINGUMO INDEKSAS (SPVI)

2.1 Indekso struktūra

Efektyviai socialinės paramos sistemos stebėsenai Lietuvoje yra siūloma apjungti pagrindinius SPIS ir kitose prieinamose duomenų bazėse pateikiamus rodiklius į bendrą socialinės paramos veiksmingumo indeksą (toliau – SPVI). Stebėsenai reikalingų rodiklių duomenų rinkimas, apdorojimas, indekso apskaičiavimas ir pateikimas yra organizuojamas SADM. Atrenkant rodiklius teikta pirmenybė tiems duomenims, kurie jau yra fiksuojami SPIS ar kitose informacinėse sistemose ar kitu būdu renkami iš savivaldybių, taip siekiant, kad stebėsenos sistemos realizavimas netaptų papildoma našta savivaldybių atstovams.

Remiantis aptartomis teorinėmis gairėmis SPVI yra sudarytas iš trijų sričių: skurdo mažinimo, pagalbos ir prevencijos. Kiekviena sritis savo ruožtu yra sudaryta iš dimensijų. 1 paveiksle pateiktos skritulinės diagramos vaizduoja sumažintą ir išskleistą indekso vaizdą: mažesnioji skritulinė diagrama vaizduoja pagrindines tris indekso sritis, tuo tarpu didesnė skritulinė diagrama atvaizduoja kiekvienai iš sričių priklausančias dimensijas (7 iš viso).

1 pav. Socialinės paramos veiksmingumo indekso struktūra: sritys ir dimensijos

Kaip matoma 1 pav., trys SPVI sudarančios sritys nėra vienodo svorio, nes jas sudaro skirtingas dimensijų skaičius. Didžiausias svoris atitenka pagalbos sričiai, kurią sudaro keturios dimensijos. Toliau seka prevencijos sritis su dviem dimensijomis ir skurdo mažinimo sritis, kurią sudaro viena

dimensija. Ši indekso struktūra atspindi socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos siekį detaliai atspindėti socialinės paramos teikimą pinigine ir nepinigine forma, bei šios pagalbos rezultatus atspindinčius rodiklius. **Pagalbos srities rodikliai yra nukreipti tiesiogiai į pagalbos teikimą nepasiturintiems gyventojams.** Skurdo mažinimo ir prevencijos sritys yra neabejotinai svarbūs socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos elementai. Tačiau svarbu paminėti, jog šių sričių rodikliai išėina už tiesioginės socialinės paramos teikimo nepasiturintiems gyventojams ribų – apima platesnį skurstančių asmenų ratą bei platesnį socialinės apsaugos intervencijų spektrą, kurios veikia prevenciškai ir padeda užtikrinti, jog kuo mažiau žmonių parama yra reikalinga, o iš paramos sistemos išėję žmonės sėkmingai užsitikrina savo ir savo vaikų poreikius.

PAGALBA. Didžiausią svorį SPVI struktūroje sudaro pagalbos sritis. **Pagalbos sritis yra skaidoma į 4 dimensijas: pinigine parama, paslaugos, užimtumas, būstas.** Šios dimensijos atspindi socialinės paramos teikimo būdus: pinigine parama atspindi išmokų, pašalpų, kompensacijų ir lengvatų forma teikiamą socialinę paramą, tuo tarpu kitos trys dimensijos – nepinigines socialinės paramos formas. Taip pat, išskirtas dimensijas būtų galima susieti su efektyvios paramos teikimo principais. T.y. pajamų apsaugos adekvatumas atsispindi pinigines paramos dimensijoje, įtraukimas į darbo rinką – užimtumo dimensijoje, o prieinamumas prie kokybiškų paslaugų – paslaugų ir būsto dimensijose. Minėti efektyvios paramos teikimo principai naudojami ir parenkant rodiklius kiekvienai iš pagalbos srities dimensijų.

PREVENCIJA. Antroji pagal svorį SPVI indekse sritis yra prevencija. **Prevencijos sritis yra skaidoma į dvi dimensijas: socialinės apsaugos resursai ir socialinės paramos sistemos funkcionavimui aktualūs aplinkos rodikliai.** Socialinei apsaugai savivaldybėse skiriami resursai apima piniginius ir žmogiškuosius resursus. Prieinami resursai socialinės apsaugos srityje yra svarbus veiksnys užtikrinant skurdo prevenciją. Ši dimensija yra platesnė nei socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams skiriamos lėšos ir resursai. Ji apima socialinės apsaugos organizavimą ir teikimą platesniam žmonių ratui, nei vien nepasiturintiems gyventojams.

SKURDO MAŽINIMAS. Skurdo mažinimo sritis į smulkesnes dimensijas neskaidoma. Svarbu paminėti, jog šiuo metu savivaldybių lygmeniu yra prieinamas labai ribotas skurdo rodiklių skaičius, dalis jų yra eksperimentiniai. SADM kartu su partneriais deda pastangas išplėsti savivaldybių lygmens skurdo rodiklių prieinamumą ir patikimumą, tad galimai ši sritis bus papildyta ateityje.

2.2 Indekso rodikliai

Kiekvieną indekso dimensiją sudaro rodiklių rinkinys, surinktų iš įvairių duomenų šaltinių: naudota informacinių sistemų SPIS ir PARAMA, Statistikos departamento, SADM skyrių, ministerijai pavaldžių institucijų teikiami duomenys. **Indeksui siūlomi rodikliai pateikiami 1 priede** (žr. 1 lentelę).

Rodiklių svoriai indekse yra vienodi, tačiau dimensijas sudaro skirtingas rodiklių skaičius todėl dimensijų svoriai indekse skiriasi. Pavyzdžiui, pagal 2021 m. patvirtintą SPVI rodiklių sąrašą didžiausią svorį visam indeksui turi pagalbos sritis (20 rodiklių, ~59%), mažesni – prevencijos sritis (10 rodiklių, ~29%), o mažiausią – skurdo mažinimo (4 rodikliai, ~12%). **Parinktų rodiklių skaičius ir, atitinkamai, SPVI sričių ir dimensijų svoriai, gali keistis koreguojant rodiklių sąrašą, o taip pat – didėjant indekso „pilkašias zonas“ sudarančių rodiklių prieinamumui (žr. žemiau).** Visgi, siekiant, jog kiekvienas rodiklis reikšmingai veiktų SPVI dimensijų, sričių ir bendrą įvertį, kiekvienos dimensijos rodiklių skaičius neturėtų viršyti 5-6 rodiklius. Siekiant išlaikyti tarpusavyje panašius dimensijų svorius, rekomenduojama išlaikyti panašų rodiklių skaičių dimensijose.

SPVI rodiklių parinkimo ir sudarymo principai:

1. **Kiekvienas rodiklis turi atspindėti atitinkamą dimensiją turėdamas aiškia nedviprasmišką kryptį. Šis kriterijus lėmė, kad didžioji dalis parinktų rodiklių yra išvestiniai.** Pavyzdžiui, piniginės paramos gavėjų skaičius savivaldybėje būtų neaiškios krypties rodiklis, nes mažas gavėjų skaičius gali reikšti tiek mažą gyventojų poreikį gauti paramą (teigiamas rezultatas), tiek mažą paramos prieinamumą (neigiamas rezultatas). Todėl į SPVI įtrauktas išvestinis paramos gavėjų skaičių atspindintis rodiklis atsižvelgia į socialinės paramos poreikį, išreiškiamą kaip skurstančių gyventojų skaičius savivaldybėje. T.y. indekse naudojamas rodiklis apskaičiuojamas kaip piniginės paramos gavėjų ir skurstančių asmenų santykis. Skirtingų dimensijų SPVI rodikliai sudaromi atsižvelgiant į skirtingus socialinės paramos poreikį išreiškiančius rodiklius: tai skurdo rizikos lygis, pajamų lyginimas su MVPD ir socialinės paramos gavėjų skaičius. Tarp pagalbos srities rodiklių vyrauja lyginimas su bendru socialinės pašalpos gavėjų skaičiumi; skurdo mažinimo ir prevencijos srityse – asmenų, patiriančių skurdo riziką, skaičiumi. Kitais atvejais išvestiniams rodikliams konstruoti yra pasitelkiami tokie dydžiai, kaip savivaldybės gyventojų skaičius, socialinę paramą gaunančių šeimų skaičius ir kt. **SPVI skurdo mažinimo srities rodiklių kryptis yra neigiama (mažiau - geriau), o pagalbos ir prevencijos sričių kryptis yra teigiama (daugiau – geriau).**
2. **Kiekvienas atrinktas rodiklis turi būti patikimai matuojamas ir prieinamas. Visgi duomenų trūkumas kai kuriais atvejais gali reikšti nepakankamą dėmesį svarbiems paramos aspektams. Stebėsenos sistema turėtų tokias spragas identifikuoti ir tobulinti.**

Todėl pasirinkta konstruoti indeksą įtraukiant svarbias paramos sritis atspindinčius rodiklius, net jei šiuo metu nėra prieinamų ar patikimų duomenų. **Tai reiškia, kad indekse yra galimos „pilkosios zonos“, kurios bus matomos atvaizduojant indekso sričių rezultatus, tačiau neturės jokių duomenų.** Įtraukiant šias pilkąsias zonas, gautas rezultatas yra perskaičiuojamas, atsižvelgiant į maksimalią galimą indekso vertę. Pavyzdžiui, jei maksimali indekso reikšmė dėl pilkųjų jo zonų yra 8 vietoj 10 balų, tai savivaldybė surinkusi 8 balus bus prilyginta 100% ir perskaičiavus rezultata jį gautų 10 balų.

Toliau glaustai aptariamos kiekvienos SPVI srities ir dimensijos rodiklių paskirtis ir ypatybės. Rodiklių kodai stebėsenos sistemoje yra pateikiami skliaustuose didžiosiomis raidėmis. **Siūlomas kiekvienos SPVI srities ir dimensijos rodiklių sąrašas su kodais yra pateikiamas 1 priede (žr. 1 lentelę).**

Skurdo mažinimo srities rodikliais siekiama identifikuoti skurdo rizikos paplitimo ir intensyvumo skirtumus savivaldybėse, o taip pat – socialinės paramos gavėjų situaciją, kuri signalizuotų apie didesnę ilgalaikio ar pasikartojančio skurdo tikimybę, bei skurdą tarp vaikų.

Skurdo rizikos lygis (SR1) – tai dalis gyventojų (procentais), kurių pajamos yra mažesnės už skurdo rizikos ribą šalyje, lygią 60% ekvivalentinių disponuojamų pajamų medianos. Skurdo rizika yra vienas pagrindinių rodiklių Lietuvoje ir ES, kuriais matuojama socialinės atskirties lygis ir dinamika, kartu atspindintis ir socialinės paramos plačiąja prasme poreikį. Visgi, piniginių socialinės pašalpos dydžiai ir riba, kai įgyjama teisė į šią paramą Lietuvoje, yra reikšmingai žemesni už skurdo rizikos ribą. Už šią ribą mažesnis yra ir MVPD. Todėl į šiuos skirtumus svarbu atsižvelgti interpretuojant socialinės paramos veiksmingumo rodiklius.

Rodikliais taip pat siekiama stebėti ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų dalį tarp visų socialinės pašalpos gavėjų (SR3), bei dalį asmenų, pakartotinai besikreipiančių dėl socialinės pašalpos per metus (SR29). Šie rodikliai atspindi ilgalaikio ir pakartotino skurdo tarp pašalpos gavėjų tikimybę. Ilgalaikiais socialinės pašalpos gavėjais laikomi tie gavėjai, kurie socialinę pašalpą gauna 12 mėnesių be pertraukos. Pakartotinai besikreipusiais socialinės pašalpos yra laikomi asmenys, gavę socialinę pašalpą, kurie per metus po pašalpos nutraukimo vėl kreipiasi dėl socialinės pašalpos skyrimo ir, patenkinus jų prašymą, vėl gauna socialinę pašalpą.

Galiausiai, žvelgiant į skurdo mažinimo veiksmingumą ilgalaikėje perspektyvoje yra svarbu, kad tarp paveiktų skurdo būtų kuo mažiau vaikų. Skurdo, ypač ilgalaikio, patirtis ankstyvajame raidos etape ir vaikystėje gali turėti neigiamą poveikį vaiko raidai ir galimybėms pagerinti savo gyvenimą ateityje. Taigi, yra stebima, kokia dalis socialinę pašalpą gaunančių šeimų su vaikais yra ilgalaikiai socialinės pašalpos gavėjai (SR31).

Pagalbos srities rodikliai yra grupuojami pagal paramos teikimo formą (piniginė parama, paslaugos, užimtumas, būstas). Įtraukiant rodiklius taip pat buvo kreipiamas dėmesys į tai, kad skirtingi rodikliai atspindėtų visus tris pagrindinius paramos teikimo principus (adekvatumas, prieinamumas, įgalinimas).

Piniginės paramos dimensijoje pirmiausiai yra siekiama įvertinti piniginės socialinės paramos adekvatumą. Rodikliai atspindi, kokia dalimi socialinės pašalpos gavėjų bendrosios pajamos siekia šalyje nustatytą MVPD (PPA4) ir kokia bendra jiems teikiamos piniginės paramos vertė (PPA5). Į socialinės pašalpos gavėjų bendrąsias pajamas įtraukiamos visos pajamų vertinimui teikiant socialinę pašalpą naudojamos pajamų rūšys, o taip pat jų gaunama socialinė pašalpa ir kita pinigine forma valstybės teikiama parama. Į piniginės paramos vertę įtraukiama socialinės pašalpos, kitų išmokų, kompensacijų ir lengvatų vertė.

Paramos prieinamumą atspindi tai, kokia dalis asmenų, esančių žemiau skurdo rizikos ribos, prieina prie paramos sistemos (PPP8) – gauna socialinę pašalpą ir/ar komunalinių išlaidų kompensacijas. Paramos prieinamumą taip pat atspindi šeimų dalis, kurioms parama yra mokama pilna apimtimi t. y. dėl sankcijų nėra sustabdytas paramos mokėjimas arba mokama tik vaikams tenkanti pašalpos dalis (PPP9).

Kalbant apie įgalinimą, piniginės paramos dimensijoje yra stebima, ar savivaldybės pasinaudoja joms įstatymo suteikta teise skirti papildomą socialinę paramą. Pastarasis aspektas atspindi, ar ir kiek yra pasinaudojama minėtais instrumentais didinant socialinės paramos lankstumą, atsižvelgiant į individualias socialinės pašalpos gavėjų aplinkybes, poreikius, bei galimybes pagerinti jų situaciją ir taip paspartinti išėjimą iš paramos sistemos. Matuojama, kokia dalis socialinės piniginės paramos lėšų yra suteikiama tomis piniginės paramos formomis, kurios yra skiriamos savivaldybės tarybos sprendimu ir Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme nenumatytais atvejais iš savivaldybės biudžeto (PPI7). Taip pat yra vertinama, kokia dalis asmenų gauna socialinę pašalpą pinigine forma (PPI6). Paramos teikimas pinigine forma suteikia jos gavėjams daugiau savarankiškumo ir autonomijos. Tai, jog didesnė socialinės pašalpos gavėjų dalis gauna išmokas nepigine forma signalizuoja, jog nėra pasitikima jų sugebėjimais ir kompetencija laisvai disponuoti pinigais. Turi būti siekiama įgalinti kuo didesnę dalį paramos gavėjų savarankiškai disponuoti pinigais, kaip jie tą daro už socialinės paramos sistemos ribų.

Socialinės pašalpos gavėjams teikiamų paslaugų dimensija pirmiausiai yra vertinama, ar socialinės pašalpos gavėjams yra teikiamos paslaugos ir ar tai yra daroma kompleksiškai. Paslaugų adekvatumą atspindi vidutinė vienam socialinės pašalpos gavėjui suteikiamų paslaugų vertė per metus (PPA10). Ši vertė yra nustatoma pagal SPIS nurodomą paslaugų kainą. Socialinių paslaugų prieinamumą atspindi tai, kokia dalis socialinės pašalpos gavėjų gauna socialines paslaugas (PAP11).

Įgalinimo aspektą atspindi socialinių paslaugų teikimo kompleksiskumas, t.y. kokiai daliai socialinės pašalpos gavėjų buvo suteiktos bent trijų rūšių paslaugos per metus (PAI12).

Be šių rodiklių taip pat yra analizuojama teikiamos informacijos apie paramą kokybė. Pirma, yra stebima savivaldybių internetinėse svetainėse pateikiamos informacijos apie socialinę paramą kokybė (PAP13). Yra vertinama, ar savivaldybės atsižvelgia į SADM teikiamas rekomendacijas dėl informacijos apie socialinę paramą pateikimą. Antra, stebimi pašalpos gavėjų apklausos duomenys dėl jų informavimo apie teikiamą paramą ir paslaugas. Socialinės pašalpos gavėjų ir kitų gyventojų informavimas apie galimybes gauti socialines paslaugas ir piniginę paramą yra svarbus paramos prieinamumo aspektas. Dažnai ši informacija yra sudėtinga, įstatymų kalba yra skirta specialistams, o ne potencialiems ar esamiems paramos gavėjams. Taigi yra svarbu, kad informacija apie paslaugas ir kitą paramą būtų prieinama ir suprantama.

Užimtumo dimensijos rodikliai yra skirti įvertinti ar ir kiek socialinės pašalpos gavėjai dalyvauja darbo rinkoje arba yra įtraukiami į Užimtumo tarnybos organizuojamas užimtumo priemones. Užimtumas yra neabejotinai svarbus įrankis įgalinti socialinės pašalpos gavėjus išeiti iš paramos sistemos. Kalbant apie socialinės pašalpos gavėjų užimtumą, yra stebima, kokia dalis socialinės pašalpos gavėjų (PUI16) ir jų šeimų su vaikais (PUI17) gauna su darbo santykiais susijusias ar savarankiško darbo pajamas. Dirbančių socialinės pašalpos gavėjų dalis įvertinama pagal tai, kokiai jų daliai apskaičiuojant pajamas neįskaitoma dalis pajamų, gautų darbo santykių pagrindu (samdomo ar savarankiško darbo). Kalbant apie Užimtumo tarnybos veiklą, yra vertinama, kiek Užimtumo tarnyboje registruotų socialinės pašalpos gavėjų dalyvauja ADRP (PUI15) ir kokia jų dalis yra įdarbinti pastoviam darbui (PUI30). Galiausiai, yra vertinamas paramos, skirtos į darbo rinką grįžtantiems socialinės pašalpos gavėjams, efektyvumas: tai dalis asmenų, gaunančių papildomą socialinę pašalpą įsidarbinus (PUI28). Pastarasis rodiklis yra įtrauktas dar ir todėl, jog remiantis Valstybės kontrolės (2019) ataskaita, tik nedidelė dalis įsidarbinusių socialinės pašalpos gavėjų pasinaudojo galimybe gauti papildomą paramą įsidarbinus, o dalyje savivaldybių ši papildoma paskata įsidarbinti visai nėra teikiama.

Būsto dimensijos rodikliai atspindi būsto paramos prieinamumą. Apskaičiuojant socialinio būsto poreikio patenkinimo lygį (PBP18) daroma prielaida, kad socialinio būsto poreikį turi šeimos, kurios laukia socialinio būsto arba jį nuomoja arba gauna būsto nuomos kompensaciją. Socialinio būsto poreikio patenkinimu laikomas socialinio būsto suteikimas arba būsto nuomos kompensacijos skyrimas. Dar vienas rodiklis skirtas įvertinti socialinio būsto prieinamumą yra vidutinė jo laukimo trukmė (PBP20). Taip pat vertinama, kokia dalis socialinės pašalpos gavėjų gauna komunalinių išlaidų kompensacijas (PBP35). Reikia pastebėti, jog šių kompensacijų suma taip pat yra vertinama – ji įeina į pinigines socialinės pašalpos gavėjų gaunamos pinigines paramos bendrą vertę (PPA5). Pastaroji vertė yra stebima kartu su kitais pinigines paramos dimensijos rodikliais SPVI pagalbos

sirtyje. Galiausiai, yra svarbu stebėti laikino apgyvendinimo įstaigų (nakvynės namų, krizių centrų) vietų skaičių, tenkantį 1000 savivaldybės gyventojų (PBP19). Pastarasis rodiklis nurodo galimybę gauti laikino apgyvendinimo paslaugas benamiams ar ištikus krizei.

Prevencijos sritimi SPVI siekiama įvertinti socialinės apsaugos resursus ir socialinės paramos sistemos funkcionavimui aktualius aplinkos rodiklius savivaldybių lygmeniu. Neabejotinai, tiek resursai, tiek aplinka savivaldybėse yra veikiama eilės procesų, o taip pat savivaldybės ir valstybės lygiu teikiamo finansavimo įvairioms sritims, įskaitant socialinę, sveikatos, švietimo, užimtumo ir verslo skatinimo ir kt. Visgi, šioje srityje yra apsiribojama keliais aktualiais skurdo prevencijos rodikliais, siekiant atkreipti į juos dėmesį ir paskatinti savivaldybių atstovus aktyviau šiuos rodiklius stebėti.

Resursų (išteklių) dimensijos rodikliais stebimos savivaldybės skiriamos lėšos socialinei apsaugai (PRR21, PRR23). Vertinant skiriamas lėšas yra atsižvelgiama į skirtingą poreikį savivaldybėse, išreikštą per skurstančiųjų skaičių. Socialinei apsaugai skiriamos lėšos ir jų dinamika yra aktualūs dar ir todėl, kad piniginei socialinei paramai nepanaudotos lėšos gali būti perskirstomos kitoms socialinėms reikmėms savivaldybėje. Šios perskirstomos lėšos 2019 metais sudarė ženklią dalį (54.9 proc.) visų piniginei socialinei paramai mokėti ir administruoti skirtų lėšų (SADM, 2020). Stebint socialinės srities finansavimo dinamiką yra sudaroma galimybė įvertinti, ar perskirstomos lėšos turėjo pakeitimo ar papildymo poveikį savivaldybių socialinėms reikmėms skiriamame finansavime. Pastarasis poveikis yra pageidautinas, nes jis stiprintų socialinę apsaugą savivaldybių lygmeniu, stiprintų jos prevencinį poveikį. Pakeitimo efektas reikštų, kad perskirstant nepanaudotas socialinės paramos lėšas savivaldybių investicijos socialinės apsaugos srityje nedidėja, nes pastarosios srities finansavimas yra nukreipiamas kitur.

Taip pat yra vertinamos išlaidos, skiriamos NVO paslaugoms finansuoti lyginant su visomis savivaldybės išlaidomis socialinėms paslaugoms (PRR26). Taip yra skatinama plėtoti NVO sektorių savivaldybėse ir pasitelkti jį teikiant socialines paslaugas. Žinoma, NVO gauna finansavimą ne vien iš savivaldybių biudžetų. Visgi, savivaldybės turėtų būti suinteresuotos šio sektoriaus plėtra ir, atitinkamai, dėti pastangas jį finansuoti.

Galiausiai, yra atsižvelgiama į socialinės srities žmogiškųjų resursų pasiskirstymą savivaldybėse analizuojant socialinių darbuotojų, jų padėjėjų bei užimtumo specialistų skaičių (PRR22). Savivaldybės žmogiškieji resursai yra vertinami atsižvelgiant į poreikį, išreiškiamą per skurstančių gyventojų skaičių. Taip pat įtrauktas rodiklis, atspindintis transporto infrastruktūros išvystymo lygį – vienam gyventojui tenkanti savivaldybės išlaidų transportui suma eurais (PRR25). Kaip rodo tyrimai, susisiekimo paslaugos yra ypač svarbios galimybei įsidarbinti, skurdo prevencijai ir mažinimui.

Aplinkos dimensija yra siekiama stebėti kelis rodiklius, aktualius skurdo prevencijai, ypač kas liečia užimtumą, aplinkos pritaikymą neįgaliesiems bei vaikų užimtumą. Kaip ir kitų dimensijų atveju, rodiklių skaičius dimensijoje yra ribotas siekiant išlaikyti kiekvieno rodiklio reikšmę bendrame indekse. Pripažįstama, jog stebėsenai yra parinkta tik nedidelė dalis galimų stebėti aplinkos savivaldybėje veiksnių.

Kalbant apie užimtumą, yra vertinama asmenų, apdraustų visomis draudimo rūšimis, dalis nuo visų darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus savivaldybėje (PRA24). Be savo tiesioginės funkcijos šis rodiklis signalizuoja ir apie tai, kokia dalis dirbančiųjų yra apdrausti nedarbo socialiniu draudimu ir netekus darbo galėtų išlaikyti dalį netektų pajamų. Taip pat stebima Užimtumo Tarnybos teikiamų užimtumo paslaugų intensyvumas; konkrečiau – ADRP priemonėse dalyvaujančių asmenų dalis nuo visų registruotų bedarbių (PRA32).

Vaikų užimtumas yra svarbus tiek jų pačių raidai, tiek jų tėvų galimybėms dirbti. Du rodikliai orientuoti į paslaugas šeimoms su vaikais – dienos centruose paslaugas gavę vaikai tarp visų 7-17 metų amžiaus vaikų (PRA27) ir dalis vaikų, (3-6 metų amžiaus) dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo sistemoje (PRA33). Šie du rodikliai yra parinkti ir todėl, jog minėtos paslaugos yra įtrauktos į bazinių paslaugų paketą šeimoms (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 19 d. nutarimas nr. 618).

Galiausiai, į aplinkos dimensiją yra įtraukiamas neįgaliųjų reikmėms pritaikytų būstų dalis, palyginus su visais sąlygas tenkinančiais prašymais pritaikyti būstą neįgaliesiems (PRA34). Šis rodiklis yra įtrauktas nesant platesnių aplinkos pritaikymą neįgaliesiems atspindinčių rodiklių savivaldybių lygmeniu. Atsiradus rodikliui, kuris atspindėtų viešosios infrastruktūros ir pastatų pritaikymą, pastarasis SPVI rodiklis galėtų būti koreguojamas.

2.3 Indekso apskaičiavimo metodika

Sukonstruotas socialinės paramos veiksmingumo indeksas (SPVI) gali įgyti reikšmes nuo 1 (labai blogai) iki 10 (labai gerai). Savivaldybės, kurių visų dimensijų įverčiai yra vidutiniai, turės indekso reikšmę artimą 5 balams. Šiame skyriuje yra detaliai aptariama indekso apskaičiavimo metodika.

Konstruojant indeksą parinkti SPVI rodikliai yra agreguojami iš pradžių į dimensijas, tada į sritis, o galiausiai – į bendrą SPVI. Siekiant agreguoti skirtingais vienetais matuojamus rodiklius į bendrą indeksą, jie turi būti standartizuojami. **Visų rodiklių reikšmės yra standartizuojamos joms priskiriant rangus nuo 1 iki 10, kur rangas (balas) 10 reiškia pačias geriausias rodiklio reikšmes, o 1 – blogiausias.** Nors pakeičiant rodiklius rangine skale prarandama dalis informacijos, rangus patogu interpretuoti, lyginti tarpusavyje. Rodiklių standartizavimas priskiriant rangus leidžia

koreguoti rodiklius taip, kad jie įgautų vienodą kryptį. T.y. skurdo mažinimo srities rodikliams siektinos mažesnės reikšmės, o pagalbos ir prevencijos sritims – didesnės reikšmės yra pakeičiamos vienodos krypties rangais.

Pasirinkto rodiklio rangų ribos yra nustatomos statistiškai, t.y. lyginant visų savivaldybių tų metų rodiklio reikšmes. Statistinis rangų nustatymas leidžia išvengti poreikio normatyviniu būdu (politiškai) nustatyti fiksuotas siektinas kiekvieno rodiklio ribas, o vėliau – jas koreguoti. **Taikant šį metodą iš esmės savivaldybės yra lyginamos tarpusavyje, ir siekiama, kad atotrūkis tarp savivaldybių būtų kuo mažesnis.** Taip pat, šiuo metodu nustatytos rangų ribos yra dinamiškos ir gali keistis tarp metų, taip reaguodamos, pvz., į dėl koronaviruso pandemijos iškilusius iššūkius. Pavyzdžiui, krizės metu blogėjant socio-ekonominei situacijai visoje šalyje koreguosis rangų ribos, tuo tarpu savivaldybėms priskiriami rangai gali nepasikeisti. *De facto*, pasirinkta metodika reiškia, jog savivaldybės yra raginamos orientuotis į geriausias rezultatus atitinkamoje dimensijoje ar srityje pasiekusias savivaldybes, sekti jų gerosios praktikos pavyzdžiais.

Taikomas rangų ribų nustatymo algoritmas yra toks: jei rodiklio kryptis yra teigiama, indekse naudojama viršutinė rangų riba (siektinas tikslas) yra lygi mažesniajam iš šių skaičių: maksimalios duomenyse esančios rodiklio reikšmės ir rodiklių reikšmių medianos, pridėjus du standartinius reikšmių nuokrypius:

$$\min(\max(x_{sav}), \text{median}(x_{sav}) + 2\sigma_x),$$

kur x_{sav} – metinės rodiklio x reikšmės tarp savivaldybių, o σ_x – standartinis rodiklio x nuokrypis.

Jei rodiklio reikšmė siekia arba yra didesnė už šią ribą, tokiai savivaldybei priskiriamas 10-ies balų rangas. Likusių rangų ribos apskaičiuotos nustatant apatinę rangų ribą (atskaitos tašką) – rodiklio reikšmėms, esančios žemiau šios ribos, bus priskirtas 1-o balo rangas. Toliau, visą intervalą nuo apatinės ribos iki viršutinės padalinus į aštuonis lygius intervalus, gausime rangų nuo 2 iki 9 ribas. Apatinė rangų riba konstruojama analogišku statistiniu principu, kaip ir viršutinė: tai didesnysis iš dviejų skaičių: minimalios duomenyse esančios rodiklio reikšmės ir rodiklių reikšmių medianos atėmus du standartinius reikšmių nuokrypius:

$$\max(\min(x_{sav}), \text{median}(x_{sav}) - 2\sigma_x),$$

Skurdo mažinimo srities atveju, kai rodiklio kryptis yra neigiama (t.y. geresnė yra mažesnė rodiklio kryptis), ribos apskaičiuojamos analogiškai, tik viršutinės ribos (tikslas) ir apatinės ribos (atskaitos taškas) formulės yra sukeičiamos viena su kita, tad didesnis balas yra priskiriamas mažesniajam reikšmių intervalui.

Apskaičiuojant rangų ribas (t. y. ieškant maksimalių/minimalių/medianinių rodiklių reikšmių ir jų standartinių nuokrypių) į skaičiavimus neįtraukta Neringos savivaldybė: dėl šios mažai gyventojų

turinčios kurortinės savivaldybės specifikos, jos rezultatai smarkiai išsiskiria iš kitų, dėl to gali iškreipti ir palyginimą tarp kitų savivaldybių. Apskaičiavus rangų ribas, Neringos savivaldybei jos rangas kiekvieno rodiklio atveju priskiriamas taip pat, kaip ir kitoms savivaldybėms.

Pavertus rodiklius į rangus, šie agreguojami į dimensijų, sričių ir bendrą socialinės paramos veiksmingumo indeksą aritmetinio vidurkio būdu, kiekvienam rodikliui priskiriant vienodą svorį. Kitaip tariant, SPVI ar jo sričių/dimensijų įverčiai yra visų atitinkamų rodiklių paprastas aritmetinis vidurkis.

Tuo atveju, kai dėl duomenų trūkumo nebus galima apskaičiuoti vieno ar kito rodiklio (pvz. skurdo gylio savivaldybėse), šis rodiklis bus neįtraukiamas į SPVI (sričių/dimensijų) apskaičiavimą ir nekeis (nemažins) bendros indekso reikšmės. **Tokiu būdu tiek rodikliai, tiek atskiri sričių ir dimensijų indeksai, tiek bendras indeksas gali įgyti reikšmes nuo 1 (labai blogai) iki 10 (labai gerai). Savivaldybės, kurių visų dimensijų įverčiai yra vidutiniai, turės bendrą indekso reikšmę artimą 5 balams.**

Kadangi agregavimas vyksta aritmetinio vidurkio būdu, yra leidžiamas kompensavimas tarp rodiklių (t.y. vieno rodiklio reikšmė, esanti didesnė už vidurkį, gali kompensuoti kitą žemiau vidurkio esantį rodiklį). Iš kitos pusės, jei rodiklis yra įtraukiamas į indeksą, tačiau jo reikšmė nėra žinoma vienai ar kelioms iš savivaldybių, šioms savivaldybėms bus priskirtos žemiausia rodiklio reikšmė (1 balas).

SPVI gali būti skaidomas apskaičiuojant atitinkamus jo reikšmių vidurkius pagal sritis, dimensijas ar atskirus rodiklius. Taip pat indeksas gali būti skaidomas atskiroms savivaldybių grupėms. SPVI reikšmės gali būti rikiuojamos, lyginamos tarpusavyje, su šalies ar savivaldybių grupės vidurkiu ir tarp metų. Skirtingų savivaldybių socialinės paramos sistemų veiksmingumui įtaką daro įvairūs išorės veiksniai, tokie kaip darbo rinkos situacija, urbanizacijos lygis, demografinė savivaldybės gyventojų struktūra. Atitinkamai, savivaldybių SPVI reikšmės gali būti analitinės tikslais grupuojamos (pvz. pagal apskritį, urbanizacijos lygį ar tipą, gyventojų skaičių) arba filtruojamos (pagal užimtumo lygį, vidutinį atlyginimą, amžiaus grupių struktūrą, migracijos rodiklius. Savivaldybių grupavimas pagal urbanizacijos lygį ir savivaldybių tipą yra pateikiamas 1 lentelėje. Kiti grupavimo ir filtravimo būdai yra pateikiami SPVI atvaizdavimo platformoje.

Svarbu pastebėti, kad priskyrus savivaldybę vienai grupei pagal tuos pačius požymius gali tekti kitąmet požymiams pasikeitus ją priskirti kitai grupei, o tai apsunkintų rezultatų dinamikos analizę ir lyginimą. Todėl požymiams kurie turi didesnę variaciją tarp metų SPVI skaidymas atliekamas ne grupavimo, o filtravimo būdu.

1 lentelė. Savivaldybių grupavimas pagal urbanizacijos lygį ir tipą

Savivaldybių grupė	Paaškinimas	Savivaldybės
Didieji miestai		Alytaus m., Kauno m., Klaipėdos m., Panevėžio m., Šiaulių m., Vilniaus m.
Žiedinės savivaldybės	Didžiųjų miestų žiedinės savivaldybės	Alytaus r., Kauno r., Klaipėdos r., Panevėžio r., Šiaulių r., Vilniaus r.
Kurortai		Birštono, Druskininkų, Neringos, Palangos m.
Kitos miesto savivaldybės	Miesto gyventojų dalis didesnė nei 55%	Akmenės r., Elektrėnų, Jonavos r., Marijampolės, Mažeikių r., Švenčionių r., Tauragės r., Telšių r., Ukmergės r., Utenos r., Visagino
Mažiau urbanizuotos savivaldybės	Miesto gyventojų dalis 35%-55%	Anykščių r., Biržų r., Ignalinos r., Joniškio r., Jurbarko r., Kaišiadorių r., Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Kėdainių r., Kelmės r., Kretingos r., Kupiškio r., Plungės r., Prienų r., Radviliškio r., Raseinių r., Rietavo, Rokiškio r., Šilutės r., Širvintų r., Trakų r., Varėnos r., Vilkaviškio r., Zarasų r.
Kaimiškos savivaldybės	Miesto gyventojų dalis mažesnė nei 35%	Lazdijų r., Molėtų r., Pagėgių, Pakruojo r., Pasvalio r., Šakių r., Šalčininkų r., Šilalės r., Skuodo r.

3. BENDRŲJŲ RODIKLIŲ STEBĖSENA

Siekiant įvertinti socialinės paramos veiksmingumą, yra svarbu stebėti bendrą šalies situaciją socialinės paramos teikimo ir skurdo mažinimo srityje. Turi būti analizuojama šios situacijos dinamika laike, bei lyginant su kitomis ES šalimis-narėmis. Svarbu paminėti, jog didelė dalis socialinės apsaugos parametrų yra nustatomi centralizuotai visoje Lietuvoje. Socialinės paramos dydžiai ir teikimo sąlygos taip pat didžiąja dalimi yra nustatyti centralizuotai LR Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme (IX-1675). Nors savivaldybės turi nemažą diskrecijos teisę organizuojant ir teikiant piniginę socialinę paramą, svarbu analizuoti ir bendruosius socialinės paramos rodiklius ir jų dinamiką laike.

Socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos bendruosius rodiklius sudaro trys rodiklių grupės:

- 1. Konteksto;**
- 2. Procesų;**
- 3. Rezultato.**

Konteksto rodikliai atspindi socialinės paramos teikimui ir skurdo mažinimui svarbus socio-ekonominio konteksto rodiklius. Yra stebimi rodikliai, susiję su nedarbo lygiu, ilgalaikio nedarbo dinamika, dirbančiųjų skurdu ir būsto išlaikymo našta.

Proceso rodikliai atspindi socialinės paramos teikimo procesui svarbius finansavimo rodiklius, o taip pat – socialinės paramos adekvatumą bei finansines paskatas dirbti atspindinčius rodiklius.

Finansavimo rodikliai apima socialinės apsaugos išlaidas pagal funkcijas Lietuvoje ir ES. Yra stebimos bendrosios išlaidos ir jų pasiskirstymas pagal funkcijas: senatvė, liga/sveikata, šeima/vaikai, negalia, našlystė, nedarbas, būstas, socialinė atskirtis (kitur nepaminėta). Socialinės paramos stebėsenai tiesiogiai yra aktualios išlaidos socialinės atskirties ir būsto funkcijoms. Visgi, efektyvus skurdo mažinimas ir prevencija didele dalimi priklauso ir nuo bendrųjų išlaidų socialinei apsaugai. Nepakankamas finansavimas kitoms socialinės apsaugos sritims apkrauna socialinės paramos sistemą, didina socialinės paramos poreikį. Yra stebima ar ir kiek Lietuvoje teikiamas finansavimas socialinei apsaugai atitinka ES šalių narių vidurkį, kitų ES šalių praktiką.

Socialinės paramos adekvatumą ir finansines paskatas dirbti atspindi hipotetinių šeimų rodikliai. Šie rodikliai yra apskaičiuojami atskiriems šeimų tipams, atsižvelgiant į pinigines socialinės paramos parametrus Lietuvoje. Pavyzdžiui, yra apskaičiuojama pajamų struktūra skirtingiems šeimos tipams; šeimų tipų disponuojamų pajamų santykis su numatoma skurdo rizikos riba pagal suaugusiųjų asmenų ekonominio aktyvumo lygį. Tai pat apskaičiuojami skurdo spąstų rodikliai. Skurdo spąstai atspindi finansines darbo paskatas pinigines socialinės paramos gavėjams, t.y. kokią dalį pajamų sudaro išmokos, kai asmuo nedirba lyginant su situacija, jei asmuo pradeda dirbti. Finansinės darbo paskatos yra svarbus socialinės paramos sistemos parametras. Visgi, reikia pažymėti, jog žmonių motyvaciją ir galimybes dirbti lemia ne vien finansinės paskatos, bet ir eilė struktūrinių veiksnių bei individualių aplinkybių.

Rezultato rodikliai apima kelis pagrindinius skurdo ir nepritekliaus rodiklius Lietuvoje ES kontekste. Analizuojamas skurdo rizikos lygis, ilgalaikio skurdo rizikos lygio dinamika, o taip pat kraštutinis materialinis nepriteklis ir dalis namų ūkių, negalinti pakankamai šildyti būsto Lietuvoje.

Svarbu pabrėžti, jog bendrieji socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos rodikliai papildo pagrindinį stebėsenos įrankį – SPVI. Bendrųjų rodiklių paskirtis nėra atkartoti kitose šaltiniuose teikiamą skurdo statistiką, bet atkreipti dėmesį į svarbius socialinės paramos teikimui ir jos veiksmingumui rodiklius, papildyti jau turimą statistiką LR SADM apskaičiuojamais rodikliais. **Siūlomas bendrųjų rodiklių sąrašas yra pateikiamas 1 priede** (žr. 2 lentelę).

SANTRAUKA

Socialinės paramos sistemos veikimo ir rezultatų stebėseną – svarbus žingsnis siekiant mažinti skurdą, socialinę atskirtį ir nelygybę tarp skirtingų visuomenės grupių bei iš to kylančias problemas. Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės pateiktas išvadas ir sudėtingą skurdo ir socialinės atskirties situaciją Lietuvoje, LR SADM inicijavo socialinės paramos veiksmingumo Lietuvos savivaldybėse stebėsenos sistemos kūrimą. Sistema siekiama sukurti įrankį socialinės paramos veiksmingumo stebėsenai savivaldybėse, plėtoti veiksmingos socialinės paramos sistemos viziją ir teigiamas paskatas savivaldybėms tobulinti paramos teikimą, dalintis patirtimi, mokytis iš gerųjų pavyzdžių. Tai pat siekiama prisidėti prie skurdo mažinimo tikslų Lietuvoje, Europos Socialinių teisių ramsčio ir kitų strategijų įgyvendinimo skurdo ir socialinės atskirties mažinimo srityje.

Veiksminga socialinės paramos sistema yra suprantama kaip tokia, kuri reikšmingai prisideda prie skurdo mažinimo užtikrinant efektyvią pagalbą ir prevenciją. Socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos Lietuvos savivaldybėse metodiką sudaro socialinės paramos veiksmingumo indeksas (SPVI) ir socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos bendrieji rodikliai.

SPVI yra sudarytas iš trijų sričių: skurdo mažinimo, pagalbos ir prevencijos. Kiekviena sritis savo ruožtu yra sudaryta iš dimensijų, o dimensijos – iš rodiklių. Sukonstruotas socialinės paramos veiksmingumo indeksas (SPVI) gali įgyti reikšmes nuo 1 (labai blogai) iki 10 (labai gerai). Savivaldybės, kurių visų dimensijų įverčiai yra vidutiniai, turės indekso reikšmę artimą 5 balams. Visų rodiklių reikšmės yra standartizuojamos joms priskiriant rangus nuo 1 iki 10, kur rangas (balas) 10 reiškia pačias geriausias rodiklio reikšmes, o 1 – blogiausias. Pasirinkto rodiklio rangų ribos yra nustatomos statistiškai, t.y. lyginant visų savivaldybių tų metų rodiklio reikšmes. Taikant šį metodą iš esmės savivaldybės yra lyginamos tarpusavyje, ir siekiama, kad atotrūkis tarp savivaldybių būtų kuo mažesnis. Kadangi socialinės paramos rezultatą gali nulemti skirtingi išoriniai veiksniai, savivaldybės yra grupuojamos pagal apskritis, urbanizacijos lygį, lyginamos savivaldybės, pasižyminčios panašiomis darbo rinkos ir demografinėmis charakteristikomis.

Socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos bendruosius rodiklius sudaro trys rodiklių grupės: konteksto, proceso, rezultato. Konteksto rodikliais siekiama atspindėti socialinės paramos teikimui ir skurdo mažinimui svarbus socio-ekonominius rodiklius, ypač kas liečia nedarbą, dirbančiųjų skurdą ir būsto išlaikymo našta. Proceso rodikliai atspindi socialinės paramos teikimo procesui svarbius finansavimo rodiklius, o taip pat – socialinės paramos adekvatumą bei finansines paskatas dirbti atspindinčius rodiklius. Rezultatų rodiklių bloke yra stebimi pagrindiniai skurdo ir nepritekliaus rodikliai Lietuvoje ES kontekste.

Teisės aktai ir kitos nuorodos

Council of the European Union, 2020. Council Conclusions on Strengthening Minimum Income Protection to Combat Poverty and Social Exclusion in the COVID-19 Pandemic and Beyond.

Nuoroda: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9241-2020-INIT/en/pdf>

European Commission, 2009. Minimum Income Schemes Across EU Member States: Synthesis Report.

Nuoroda:

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=en&newsId=1416&moreDocuments=yes&tableName=news>

Lietuvos Respublikos Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas nr. IX-1675. Nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.215633/asr>

Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Nutarimas dėl bazinio paslaugų šeimai paketo patvirtinimo.

Nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/901a2bf698ce11e9aab6d8dd69c6da66>

Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Nutarimas dėl socialinės paramos koncepcijos. Nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.12831?jfwid=mmceorf4p>

SADM, 2020. Piniginei socialinei paramai skirtos lėšos: naujo reikalavimo dėl jų perskirstymo laikėsi trečdalis savivaldybių. Nuoroda: <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/piniginei-socialinei-paramai-skirtos-lesos-naujo-reikalavimo-del-ju-perskirstymo-laikesi-trecdalis-savivaldybiu>

TAAIS (2016). Veiklos audito gairės: svarbiausi principai. 3100 TAAIS, Intosai. Nuoroda:

https://www.vkontrole.lt/INTOSAI_standartai/ISSAI_3100_2016.pdf

Valstybės kontrolė. 2019. Valstybinio audito ataskaita. Ar socialinė parama užtikrina skurdžiai gyvenančių asmenų minimalius vartojimo poreikius ir skatina įsitraukti į darbo rinką. Nuoroda:

<https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3977>

1 priedas. Siūlomas socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos Lietuvos Respublikos savivaldybėse rodiklių sąrašas

1 lentelė. Socialinės paramos veiksmingumo indekso (toliau - SPVI) rodikliai

SPVI kodas	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio šaltinis
Sritis: SKURDO MAŽINIMAS. Rodiklių kryptis: neigiama (mažiau – geriau).		
SR1	Skurdo rizikos lygis, procentais	Lietuvos statistikos departamentas (Oficialiosios statistikos portalas) (toliau – LSD)
SR3	Ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų, procentais	Socialinės paramos šeimai informacinė sistema (toliau – SPIS)
SR29	Asmenų, per vienus metus grįžusių į socialinės paramos sistemą (pakartotinai gavusių socialinę pašalpą), dalis, procentais	SPIS
SR31	Ilgą laiką socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus, dalis tarp visų socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus, procentais	SPIS
Sritis: PAGALBA. Dimensija: PINIGINĖ SOCIALINĖ PARAMA. Rodiklių kryptis: teigiama (daugiau – geriau).		
PPA4	Socialinės pašalpos gavėjų bendros pajamos, procentais nuo minimalių vartojimo poreikių dydžio (toliau – MVPD)	SPIS
PPA5	Socialinės pašalpos gavėjų gaunamos piniginės socialinės paramos bendra vertė, procentais nuo MVPD	SPIS
PPI6	Asmenų, gaunančių socialinę pašalpą pinigine forma, dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų, procentais	SPIS
PPI7	Savivaldybės Tarybos sprendimu ir Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme nenumatytais atvejais skiriamos piniginės socialinės paramos dydis, procentais nuo bendros jai ir socialinei pašalpai mokėti skirtos sumos	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Ministerija) Piniginės paramos ir būsto skyriui savivaldybių teikiami duomenys
PPP8	Socialinės pašalpos gavėjų ir skurstančių asmenų santykis, procentais	SPIS; LSD
PPP9	Socialinę pašalpą gaunančių šeimų, kurioms socialinė pašalpa nesumažinta ir kurioms mokama ne tik vaikui priklausanti socialinė pašalpa, dalis, procentais	Ministerijos Piniginės paramos ir būsto skyriui savivaldybių teikiami duomenys
Sritis: PAGALBA. Dimensija: SOCIALINĖS PASLAUGOS. Rodiklių kryptis: teigiama (daugiau – geriau).		
PPA10	Socialinės pašalpos gavėjų per metus gaunamų socialinių paslaugų vertė, eurai	SPIS
PAP11	Socialinės pašalpos gavėjų šeimų, per metus gavusių bent vienos rūšies socialinę paslaugą, dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų šeimų, procentais	SPIS
PAI12	Socialinės pašalpos gavėjų šeimų, per metus gavusių bent trijų rūšių socialines paslaugas, dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų šeimų, procentais	SPIS

SPVI kodas	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio šaltinis
PAP13	Savivaldybių interneto svetainių informacijos kokybės vertinimas	Ministerijos monitoringo duomenys
PPP14	Socialinės pašalpos gavėjų informavimo kokybės vertinimas	Ministerijos užsakymu atliekama apklausa
Sritis: PAGALBA. Dimensija: UŽIMTUMAS. Rodiklių kryptis: teigiama (daugiau – geriau).		
PUI15	Užimtumo tarnyboje prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) registruotų socialinės pašalpos gavėjų, dalyvaujančių aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse (toliau – ADRP), dalis tarp visų Užimtumo tarnyboje registruotų socialinės pašalpos gavėjų, procentais	Užimtumo tarnyba
PUI16	Suaugusių socialinės pašalpos gavėjų, kurie gauna su darbo santykiais susijusias pajamas (įskaitant savarankiškai dirbančius), dalis, procentais	Ministerijos Piniginės paramos ir būsto skyriui savivaldybių teikiami duomenys
PUI17	Šeimų, kurios augina vaikus, gauna socialinę pašalpą ir kurių bent vienas suaugęs asmuo gauna su darbo santykiais susijusias pajamas (įskaitant savarankiškai dirbančius), dalis, procentais	Ministerijos Piniginės paramos ir būsto skyriui savivaldybių teikiami duomenys
PUI28	Asmenų, gaunančių papildomai skiriamą socialinę pašalpą įsidarbinus, dalis tarp visų įsidarbinusių socialinės pašalpos gavėjų, procentais	SPIS
PUI30	Asmenų, gaunančių socialinę pašalpą, įdarbintų nuolatiniam darbui, dalis tarp visų Užimtumo tarnyboje registruotų socialinės pašalpos gavėjų, procentais	Ministerijos Piniginės paramos ir būsto skyriui Užimtumo tarnybos teikiami duomenys
Sritis: PAGALBA. Dimensija: BŪSTAS. Rodiklių kryptis: teigiama (daugiau – geriau, jei nenurodyta kitaip).		
PBP18	Patenkinto socialinio būsto poreikio dalis savivaldybėje, procentais	SPIS
PBP20	Vidutinė asmens (šeimų) socialinio būsto laukimo trukmė, mėnesiais (mažiau – geriau)	SPIS
PBP35	Socialinio būsto nuomininkų, gaunančių būsto šildymo, karšto ir geriamojo vandens išlaidų kompensacijas, dalis, procentais	SPIS
PBP19	Laikino apgyvendinimo vietų skaičius 1 000 gyventojų	LSD
PBP36	Socialinio būsto laukiančių asmenų (šeimų), kurie (kurios) gauna būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, dalis, procentais	SPIS
Sritis: PREVENCIJA. Dimensija: IŠTEKLIAI. Rodiklių kryptis: teigiama (daugiau – geriau).		
PRR21	Savivaldybės išlaidos socialinei apsaugai, tenkančios vienam skurstančiajam, eurai	LSD
PRR23	Savivaldybės išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo visų išlaidų, procentais	LSD
PRR26	Savivaldybės išlaidų nevyriausybinį organizacijų teikiamoms socialinėms paslaugoms finansuoti, palyginti su savivaldybės išlaidomis socialinėms paslaugoms, dalis, procentais	Ministerijos Socialinių paslaugų skyriui savivaldybių teikiami duomenys
PRR22	Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų skaičius, tenkantis 100 skurstančiųjų	Ministerijos Socialinių paslaugų skyriui teikiami LSD duomenys
PRR25	Vienam gyventojui tenkanti savivaldybės išlaidų transportui suma, eurai	Lietuvos Respublikos finansų ministerija, savivaldybių biudžetų duomenys (https://lietuvosfinansai.lt/)

SPVI kodas	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio šaltinis
Sritis: PREVENCIJA. Dimensija: APLINKA. Rodiklių kryptis: teigiama (daugiau – geriau).		
PRA24	Asmenų, apdraustų visų rūšių socialiniu draudimu, dalis tarp visų darbingo amžiaus gyventojų, procentais	Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
PRA32	ADRP priemonėse dalyvaujančių asmenų dalis tarp visų Užimtumo tarnyboje registruotų bedarbių, procentais	Užimtumo tarnyba
PRA34	Neįgaliųjų reikmėms pritaikytų būstų dalis, palyginti su visais sąlygas atitinkančiais prašymais pritaikyti būstą neįgaliesiems, procentais	Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
PRA27	Dienos centruose paslaugas gavusių vaikų dalis tarp visų mokyklinio amžiaus vaikų, procentais	LSD
PRA33	Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo sistemoje, dalis, procentais	Nacionalinė žmogiškųjų išteklių stebėsenos sistema

2 lentelė. Socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos bendrieji rodikliai

Nr.	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio skaidymas	Rodiklio šaltinis
Tipas: KONTEKSTO RODIKLIAI			
1	Nedarbo lygis, procentais	Savivaldybė, metai, mėnuo	Užimtumo tarnyba
2	Ilgalaikis nedarbo lygis, procentais	Gyvenamoji vietovė, lytis, metai	LSD
3	Dirbančių skurstančių asmenų dalis, procentais	Metai, valstybė	Europos Sąjungos statistikos tarnyba (toliau – Eurostatas)
4	Namų ūkių, kuriems būsto išlaikymo išlaidos yra labai didelė našta, dalis, procentais	Gyvenamoji vietovė, metai	LSD
Tipas: PROCESO RODIKLIAI			
5	Socialinės apsaugos išlaidos socialinei atskirčiai ir būstui, milijonais eurų ir procentais nuo BVP	Metai, valstybė	Eurostatas
6	Skurdo spąstai	Namų ūkio tipas, darbo užmokesčio dydis, metai	Ministerija
7	Šeimų, gaunančių minimaliąją algą, pajamų struktūra, eurai ir procentais nuo bruto darbo užmokesčio	Namų ūkio tipas, metai	Ministerija
8	Minimaliąją algą gaunančių asmenų disponuojamos pajamos, eurai ir procentais nuo numatomos skurdo rizikos ribos	Namų ūkio tipas, metai	Ministerija
9	Šeimų disponuojamų pajamų santykis su numatoma skurdo rizikos riba, procentais	Namų ūkio tipas, ekonominio aktyvumo lygis, metai	Ministerija
Tipas: REZULTATO RODIKLIAI			
10	Skurdo rizikos lygis, procentais	Metai, valstybė	Eurostatas
11	Ilgalaikio skurdo rizikos lygis, procentais	Metai, valstybė	Eurostatas
12	Kraštutinio materialinio nepritekliaus lygis, procentais	Metai, valstybė	Eurostatas
13	Namų ūkių, negalinčių pakankamai šildyti būsto, dalis, procentais	Gyvenamoji vietovė, metai	LSD